

HANDLÄGGARE/ENHET
Arbetslivsenheten
Sten Gellerstedt

DATUM
2016-06-08

DIARIENUMMER
20160243

ERT DATUM
2016-06-07

ER REFERENS
RK 2016/020260

Arbetsmiljöverket
Registrator
112 79 Stockholm

Vetenskapligt råd inom kemiska hälsorisker i arbetsmiljön

LO har getts möjlighet att yttra sig över ett förslag om inrättande av ett vetenskapligt råd inom kemiska hälsorisker i arbetsmiljön vid Arbetsmiljöverket.

Arbetsmiljöverket avslutar 2016-07-01 finansieringen av den svenska kriterieverksamheten för hygieniska gränsvärden. LO anser att det innebär en nedrustning av kompetens om kemiska hälsorisker. Svenska myndigheter och arbetsmarknadens parter förlorar därmed mycket av kontrollen över vilka hygieniska gränsvärden vi har och behöver.

Svenskt arbetsliv skiljer sig från andra delar inom EU. Vi har bland annat ett kallare klimat, annan berggrund (mer kvarts, radon), långa transporter och en sammansättning av arbetskraft (fler äldre, fler kvinnor), industrin (skog, metall) och offentlig sektor som skiljer sig från många länder inom EU. Det gör att svensk arbetskraft till en del utsätts för andra kemiska ämnen eller utsätts för kemiska ämnen på ett annat sätt än inom andra delar av EU.

I Sverige avlider minst 1000 personer årligen i arbetsrelaterad sjukdom, många orsakade av kemiska ämnen. Det stryker under behovet av egna kunskaper om hygieniska gränsvärden även i framtiden.

LOs uppfattning är att Arbetsmiljöverket även i framtiden behöver egna underlag för att kunna revidera gamla och ta fram nya gränsvärden samt för att kunna bedöma andra organs underlag för gränsvärden. Bland annat finns ett 30-tal ämnen med gränsvärden satta 1974 och 1978 som kan behöva revideras.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

Processen för gränsvärden

Processen för gränsvärden börjar med att Arbetsmiljöverkets enhet för kemiska, mikrobiologiska och fysikaliska faktorer (RK) prioriterar ett ämne. Information hämtas från arbetsmarknadens parter inklusive skyddsombud, arbetsmiljöinspektörer, arbets- och miljömedicinska kliniker samt vetenskaplig litteratur. Utifrån behovet har Arbetsmiljöverket tidigare beställt underlag till gränsvärde från kriterieverksamheten.

Utifrån underlag från Svenska Kriteriegruppen och i vissa fall Nordiska expertgruppen gör RK en konsekvensrapport med ett förslag till hygieniskt gränsvärde, där även samhällsekonomin beaktas. Därefter sker ett samråd med arbetsmarknadens parter och slutligen beslutar GD. Från 2014 används även underlag från EUs Scientific Committee for Occupational Exposure Limits (SCOEL).

Inom EU prioriterar Generaldirektoratet Sysselsättning (DG Employment) de ämnen som ska utredas för ett gränsvärde. Hur ämnen väljs ut är oklart. Vad vi vet är att det pågår en omfattande lobbyverksamhet. SCOEL tar sedan fram underlag med förslag till hygieniska gränsvärden som skickas på remiss till medlemsländerna. SCOEL består av 21 ledamöter utsedda på personliga mandat av EU-kommissionens ordförande. Idag finns en representant från Sverige (professor Gunnar Johansson) och fem från Holland.

Den reviderade versionen av SCOELs underlag behandlas sedan av *Advisory Committee on Health and Safety at Work (ACSH)* som även beaktar samhällsekonomiska konsekvenser. ACSH består av representanter från regering och arbetsmarknadsparter i respektive medlemsland. Slutligen beslutar EU-kommissionen. EU-kommissionen valde nyligen att föreslå bindande gränsvärden utan att konsultera SCOEL.

EU-kommissionens beslut om ett bindande hygieniskt gränsvärde ska implementeras av medlemsländerna inom 18 månader. Varje medlemsland har möjlighet att sätta gränsvärden som inte strider mot besluten inom EU.

Parallellt med arbetsmiljölagstiftningen styrs även hantering av kemikalier i arbetslivet av regelverket *Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals (REACH)*.

Kemikalier som säljs under REACH levereras tillsammans med ett säkerhetsdatablad. Säkerhetsdatabladet innehåller av industrin beräknade gränsvärden som används för att ange skyddsåtgärder.

Vid Europeiska kemikaliebyrån finns *The Committee for Risk Assessment (RAC)* som också tar fram underlag för kemisk riskbedömning. RAC och SCOEL kommer ibland fram till olika gränsvärden för samma kemiska

ämne. Under 2015 föreslog RAC lägre gränsvärden än SCOEL för en rad ämnen.

Svenska kriterieverksamheten och SCOEL

När Arbetslivsinstitutet lades ner ansåg Arbetsmarknadsutskottet att kriterieverksamheten skulle överföras till Arbetsmiljöverket. Cirka 5 miljoner kronor öronmärktes för kriterieverksamheten (Svenska Kriteriegruppen och Nordiska Expertgruppen). Efter 2010 bakades dessa medel in i Arbetsmiljöverkets budget.

När Kriterieverksamheten överfördes till Arbetsmiljöverket 2007 fanns fem heltidsanställda plus två professorer vid Karolinska institutet på halvtid. Av främst budgetskäl minskades omfattningen av kriterieverksamheten och 2015 var gruppen nästan halverad och med delvis andra arbetsuppgifter.

Svenska kriteriegruppen har nyligen tagit fram kriteriedokument för kvarts och styren sedan kommer under våren 2016 också ett om skärvätske aerosol. De två första finns med på SCOELs lista men det verkar ta många år innan det blir ett gränsvärde. Skärvätske aerosol saknas på SCOELs list.

Det pågår en diskussion kring gränsvärdet för formaldehyd. I SCOELs vetenskapliga underlag om formaldehyd refereras studier av forskare med anknytning till Formacare (the formaldehyde sector group of the European Chemical Industry Council (Cefic) representing key European producers of formaldehyde). Dessa studier ifrågasätter vissa systemiska effekter vid exponering för formaldehyd. Detta gör oss oroliga för SCOELs objektivitet.

Alternativ till kriterieverksamheten

Någon typ av svensk kriterieverksamhet behövs för överskådlig tid framöver. Arbetsmiljöverket kan dels använda de underlag som görs av SCOEL och RAC samt beställa kompletterande underlag från den Nordiska expertgruppen och det tilltänkta svenska vetenskapliga rådet. Det kräver att den Nordiska expertgruppens arbetssätt ändras. Den Nordiska expertgruppen har främst gjort underlag kring komplexa ämnen, t ex dieselavgaser, kemisk exponering och hörselnedsättning och kemisk exponering och hudupptag. Arbetsmiljöverket i minst två nordiska länderna måste enas för vilka ämnen det ska göras vetenskapliga underlag.

För att behålla och attrahera kvalificerad kompetens inom kemiska arbetsmiljörisker samt kunna ge Arbetsmiljöverket relevanta underlag krävs att:

- a) Utöka den Nordiska expertgruppens mandat och finansiering till att även att ta fram underlag för hygieniska gränsvärden för enskilda kemiska ämnen.
- b) att inrätta ett vetenskapligt råd inom kemisk arbetsmiljö där:
 - de vetenskapligt sakkunniga utses efter prövning av en hög nivå (minister, GD?), förväntas delta på alla regelbundna möten samt ges ekonomisk ersättning,
 - arbetsmarkandes parter är representerade,
 - rådet ges tydliga pågående kvalificerade arbetsuppgifter, bl.a. att ta ställning till vetenskapliga underlag för hygieniska gränsvärden samt göra vetenskapliga underlag till specifika svenska hygieniska gränsvärden.
 - Rådet placeras i en forskningsmiljö, lämpligen Institutet för miljömedicin (IMM) vid Karolinska institutet.

Regeringens utredning om kompetenscentra för arbetslivsfrågor berör även kemiska risker i arbetsmiljön. Möjligen kan detta vetenskapliga råd knytas till ett sådant mer oberoende organ i stället för Arbetsmiljöverket, dock med Arbetsmiljöverket som beställare av vissa tjänster.

Med hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Karl-Petter Thorwaldsson

Sten Gellerstedt